

Janusz Tomala

Kalisz, Miasto lokacyjne, AZP 66-38

Informator Archeologiczny : badania 24, 100

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w podziemiach pofranciszkańskiego kościoła klasztornego. Średniowiecze XIV-XV w.

W lutym i marcu 1990 roku na zlecenie Muzeum dokonano eksploracji nawarstwień studni znajdującej się w zespole krypt kościelnych. Istnienie tej studni stwierdzone zostało w trakcie badań archeologiczno-architektonicznych krypt. Studnia znajdowała się we wtórnie wykonanym przejściu między kryptą znajdującą się pod korpusem kościoła a kryptą pod prezbiterium.

Cembrowina studni wykonana została z łamanego kamienia. Jej wewnętrzna średnica w części stropowej wynosiła 1,5 m, natomiast w partii dennej 1,3 m. Grubość ścian cembrowiny sięgała 0,3 m.

W trakcie eksploracji znajdującego się w jej wnętrzu wypełniska uzyskano następujące dane: do głębokości 2,20 m licząc od korony cembrowiny mieliśmy do czynienia z zasypiskiem, powstałym po utracie funkcji przez badany obiekt. Dopiero poniżej stwierdzono istnienie nawarstwień leżących in situ. Mieliśmy tu do czynienia z trzema poziomami użytkowymi. Pierwszy poziom użytkowy, licząc od góry studni znajdował się na głębokości 2,20 do 2,80 m, kolejny zalegał od 3,0 do 3,9 m, zaś ostatni stwierdzono na głębokości 4,45 do 5,40 m. Na tej też głębokości znajdowało się dno obiektu, spoczywające na litej skale. Poziomy użytkowe przedzielone były jałowymi warstwami namulowymi.

We wszystkich trzech poziomach odkryto 45 całych naczyń, ponad 2500 fragmentów ceramiki, fragmenty kilku naczyń szklanych a także drewnianych. Uzyskany materiał zabytkowy jest dość jednorodny chronologicznie. Niemniej wiadomo, że konsekracja kościoła nastąpiła na początku XVI w. (1503), a rozpoczęcie jego budowy, co jest jednoznaczne z zaniechaniem użytkowania studni, nastąpiło pod koniec wieku XV. Biorąc więc pod uwagę stratygrafię samego obiektu, jak i jego położenie w stosunku do kościoła, a także cechy formalne ceramiki oraz naczyń szklanych, studnię możemy datować na wiek XV. Być może dokładniejsza analiza pozwoli przesunąć jej początki na koniec wieku XIV.

Dokumentacja z badań znajduje się u Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Legnicy i w Muzeum Regionalnym w Jaworze.

**Kalisz, Miasto lokacyjne
AZP 66-38**

**Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Kaliszu**

Badania prowadził mgr Janusz Tomala. Finansował WKZ w Kaliszu. Pierwszy sezon badań. Baszta „Dorotka” (XIV w.)

Od strony miasta założono wykop o wymiarach 6 x 2 m. Stwierdzono, iż baszta powstała razem z murami Kazimierza Wielkiego, czyli w poł. XIV. Fundamenty jej wzniesiono z kamieni eratycznych łączonych zaprawą wapienną na rzucie prostokąta. W wieku XVI nastąpiła częściowa przebudowa baszty. Od strony miasta wstawiono fundament punktowy. Już w średniowieczu bezpośrednio do murów obronnych dostawione były domy. Odkryto podwalinę pieca ogrzewczego zbudowaną z dwóch warstw cegieł, pomiędzy którymi znajdowały się zgniecione fragmenty naczyń (ponad 1000 fr.). Budynek ten uległ spaleniu, prawdopodobnie w pierwszej połowie XVI w. Po tym fakcie teren przylegający bezpośrednio do baszty „Dorotki” wykorzystano pod cmentarz. Prawdopodobnie w tym okresie przebito w murze furtę.

Ponadto zainwentaryzowano istniejące i odkryte w poprzednich latach relikty murów obronnych. Okazało się, że linia murów w niektórych miejscach była przesuwana. Ponadto stwierdzono niezgodność w przebiegu linii murów w porównaniu z planem A. Politańskiego z 1785 r. (głównie w części wschodniej).

Materiały zabytkowe oraz dokumentacja znajdują się w WKZ w Kaliszu.

Badania będą kontynuowane.

Kozłów, woj. kieleckie

Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno-Konserwatorski w Kielcach

Badania prowadził dr Stanisław Kołodziejwski. Finansował WO-AK w Kielcach. Trzeci sezon badań. Relikty obronnej rezydencji Lisów (XIV-XVw.).

Celem badań było rozpoznanie drewnianej zabudowy na terenie centralnego członu obronnej rezydencji. Odpowiednich danych dostarczyły 4 eksplorowane wykopy, zlokalizowane w południowo-wschodnim rejonie założenia. Ich łączna powierzchnia wyniosła 45 m². Z uwagi na znaczne zniszczenie górnych warstw obiektu, trudno na tym etapie dokonać rekonstrukcji odsłoniętych relikwów zabudowy. Prawdopodobnie jeden z odkrytych obiektów pełnił funkcję piwniczki-chłodni. Jej spąg sięgał do głębokości 140 cm w stosunku do ówczesnej powierzchni użytkowej i dochodził do poziomu wód gruntowych. Średnica wkopu, zakreślającego w rzucie poziomym owal, miała w górnych partiach ok. 200 cm, a w spągowych ok. 90 cm. W obrębie obiektu znaleziono bardzo dużą ilość ceramiki.